

ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ З ПРИВОДУ СИСТЕМИ ЗАСОБІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 210 КК УКРАЇНИ

Ольга Станіславівна СЕМЕНОВИХ,

аспірантка кафедри права гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут"

Розглянуті неминучі та потенційно можливі різновиди засобів кримінально-правового реагування на випадки вчинення посягання, передбаченого ст. 210 КК України.

Ключові слова: засоби реагування, бюджетні кошти, нецільове використання, звільнення від покарання та кримінальної відповідальності.

The inevitable and potentially possible types of means of criminal response to cases of encroachment under Art. 210 of the Criminal Code of Ukraine.

Keywords: means of response, budget funds, misuse, release from punishment and criminal liability.

Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням, тобто вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 210 КК України, зумовлює неминуче державне реагування шляхом застосування до суб'єкта його вчинення низки різних за ступенем своєї суворості засобів кримінально-правового характеру.

Основним таким засобом є покарання у вигляді: 1) штрафу або виправних робіт або обмеження волі, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю або без такого – за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 210 КК України; 2) обмеження волі або позбавлення волі, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю – за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 210 КК України.

Доречно зазначити, що не зважаючи на такий у цілому значний за обсягом перелік видів покарань, що альтернативно визначений у санкціях відповідних частин цієї статті Особливої частини КК України, протягом 2017–2021 рр. винні особи були засуджені судами України лише за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 210 КК України. При цьому було засуджено лише 4 особи: у трьох випадках винним призначено покарання у вигляді штрафу, а в одному – штрафу з позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю [1].

Коментуючи такі незначні за обсягом показники кількості осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності за вчинення цього посягання, хотілося б зауважити, що це ні в якому разі не свідчать про те, що будь-які дослідження нормативної визначеності засобів кримінально-правового реагування на випадки потенційно можливого нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням,

втрачають своєї актуальності. Навпаки, такі дослідження цікаві та корисні не лише з теоретичної, але й з практичної точки зору, оскільки, по-перше, система заходів протидії саме цьому кримінальному правопорушенню не вичерпується лише покаранням. Вона представлена ще й окремими іншими відмінними від нього засобами кримінально-правового впливу. А, по-друге, аналіз статистичної інформації щодо кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень засвідчує, що протягом вищезазначеного періоду та початку 2022 р. за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 210 КК України, обліковано 42 провадження, в яких проводилося досудове розслідування [2].

У зв'язку з цим, доречно зазначити, що водночас з потенційною неминучістю застосування щодо винних у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 210 КК України, наведених вище видів покарань негативним наслідком його вчинення може бути також ще й застосування щодо них такого альтернативного покаранню, хоча й теж примусового засобу кримінально-правового характеру, як спеціальна конфіскація. Так, ч. 1 ст. 96-1 КК України задекларовано, що спеціальна конфіскація полягає у примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна у випадках, визначених КК України, за умови вчинення умисного кримінального правопорушення або суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, за які передбачено основне покарання у вигляді позбавлення волі або штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а так само ... передбаченого ч. 1 ст. 210 цього Кодексу.

З приводу нормативної визначеності зазначеної законодавчої конструкції хотілося б звернути увагу на те, що суб'єктивна сторона цього кримінального правопорушення характеризується прямим умислом. Санкцією ч. 1 ст. 210 КК України передбачено можливість призначення винному основному покарання у вигляді штрафу від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Отже, вже це засвідчує наявність умови щодо потенційної можливості застосування судом спеціальної конфіскації у випадку вчинення кримінального правопорушення, що розглядається, а тому окрема додаткова вказівка у ч. 1 ст. 96-1 КК України ще й на те, що передумовою застосування спеціальної конфіскації "... так само ... є вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 210..." є зайвою та порушує принцип економії визначеності нормативного матеріалу.

Належить також зазначити й те, що окремими іншими відмінними від покарання засобами кримінально-правового реагування на вчинення цього кримінального правопорушення є звільнення від кримінальної відповідальності та звільнення від покарання. За своїм змістом ці засоби є заохочувальним, та такими, що реалізуються як в межах, так і поза межами кримінальної відповідальності. Причому, реалізація звільнення від покарання в окремих випадках, пов'язана із застосуванням до винних осіб поряд з заохоченням одночасно ще й визначених законом обмежень особистого та іншого характеру, які здебільшого мають примусовий характер. Йдеться про звільнення від покарання, скажімо на підставі ч. 4 та 5 ст. 74, ст. 75 КК

України, та звільнення від кримінальної відповідальності на підставі ст. ст. 45–49 КК України. Більш детальний аналіз цих інших засобів кримінально-правового впливу виходить за межі цієї доповіді та обов'язково стане предметом наших подальших наукових розвідок.

Вищевикладене, таким чином, дозволяє зробити загальний висновок, що державне реагування на порушення кримінально-правової заборони нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням може бути представлено у вигляді своєрідної системи таких засобів. Основним місце в цій системі посідають каральні засоби, тобто певні види покарань. Водночас не менш важливе таке місце займають й відмінні від каральних інші засоби кримінально-правового характеру, змістом яких є примус або заохочення здебільшого позитивної посткримінальної поведінки особи. До них належить спеціальна конфіскація, звільнення від покарання у різних своїх проявах та звільнення від кримінальної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Звіт про осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання за 2017–2021 рр.: форма 6 // Судова статистика / Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/insh/sudova_statystyka/ (дата звернення: 17.05.2022).

2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2017–поч. 2022 рр. : загальні відомості про кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень та результатів їх досудового розслідування // Статистика / Генеральна прокуратура України. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-20> (дата звернення: 17.05.2022).